

têkoşer

P.T
05

MİJDAR - KANÛN

Hêjmar: 9-10

ÇİLE - SEBAT

1981

P.B. 33

B.1730 ZELLIK

şêr şêre çî jine çî mêre.

militan

SAYI: 9-10

KASIM - ARALIK
OCAK - ŞUBAT
1981

S E R E C E M
(içindokiler)

R û p e l (sayfa)	N i v î s a r (konu)
2	Ulus ve Ulusal Sorun
11	Demokrasi İçin Birlik Komitesine dayanışmamesajımız
14	Ermeni Sorunu, AZAT
21	Faşizm Li Tirkî
22	Kurdistan, Şerrê Iran û Iraq
24	Xebata Me
25	Komîta Piştgirîya Gelê Kurdistan
27	Bişarê Çeto û Emê Gazê, Hînkar Torî
30	Dayika Nîştîman
32	Kürtçe Gramer 3

TEKOŞER, Kovara Têkoşer- Yekîtiya Karker û Xwandekarên Kurd li
Belçika. (Dû mehî)

MİLİTAN, Têkoşer-Belçika'da Kürt İşçi ve Öğrenciler Birliği
Dergisi. (İki aylık)

Navnîşan, (adres) : TEKOŞER, B.P. 33, B. 1730 ZELLIK - BELGIQUE

Bûha, (fiati) : 30 Bfr. + 10 Bfr. (bûhayê-posta-ûereti)

Şertên-Abone (tîyê) şartlari : 300 Bfr. (20 DM)

Hêjmara-Bank-Hesap no : Têkoşer, 431 - 000 3001-61, Krediet Bank
Belgique

ULUS VE SOSYAL SORUN

Ulus:

Tarihsel olarak oluşmuş aralarında a) Dil birliği b) Toprak birliği, c) İktisadi yaşam birliği, d) Ulusal kültür içinde özgülleşmiş ruhsal biçimlenme birliğinden oluşan kararlı ve istikrarlı bir topluluktur.

Bilindiği gibi insan, sosyal bir varlıktır. Varlığını doğaya karşı korunak için sosyalleşmek zorunda kalmış gens, gentes tribü, klan, kabile ve aşiretler gibi çeşitli topluluklar halinde yaşamış, ilkel, köleci, feodal toplum biçimlerini yasıyanak kapitalist toplum biçimine gelmiş ve ulus olma sürecini bu dönemde tamamlayarak kapitalist döneme tekabül eden bir olgu olarak tarih sahnesine çıkmıştır.

İşte, görüldüğü gibi ulus olgusu tarihin belirli bir döneminde toplumsal, ekonomik ve diğer koşulların elvermesi sonucu ortaya çıkmıştır. bütün diğer olgular gibi gelip geçicidir. Öncesiz ve sonrasız değildir. Ulusu yaratan nedenlerin ortadan kalkması sonucu ulus ta ortadan kalkacaktır. Kapitalizm çıkmadan önce ulus olgusu yoktu. Kapitalizmin doğuşu ile birlikte ulus gerçeği ortaya çıkmıştır. Bir topluma ulus diyebilmemiz için yukarıda saydığımız faktörleri barında taşıması gerekir. Bu göstergelerin tümünün bir arada olması gerekir. Bunlardan bazıları kapitalizm öncesi dönemlerde olmasına karşılık, bunun yanında bazı diğer göstergelerin bulunmaması o toplumun ulus olarak adlandırılmasını engellemiştir. Bu durumda hangi özelliklere sahip toplumlara ulus diyebiliriz?

a) Ulus, bir ırk yada aşiret topluluğu değildir. Fakat tarihsel olarak kurulmuş bir insanlar topluluğudur.

Öte yandan tarihsel olarak kurulmuş çeşitli aşiret ve ırklardan oluşmuş olmalarına karşın Keyhüsrev ya da İskender'in büyük devletlerinin ulus olarak adlandırılmıyacakları da kuşkusuzdur. Bunlar ulus değil, ama şu veya bu fatihin başarısı ya da başarısızlıklarına birleşip ayrılan, rastlansal ve kendi aralarında pek bağlı olmayan guruplar topluluğuydular. Demek ki ulus rastlansal ve geçici bir topluluk değil ama kararlı bir insanlar topluluğudur.

b) Ne var ki, her kararlı ve istikrarlı topluluk ulusu oluşturamaz. Ulusal topluluğu devlet topluluğundan ne ayırır?

Ulusal topluluğun, ortak bir dil olmaksızın düşünülemediği olu-
su ayırır. Oysa devlet için ortak bir dil zorunlu değildir. Konuşu-
lan halk dilleri sözkonusudur, yoksa yönetinlerin resmi dilleri de-
ğil. Demek ki, dil birliği ulusun ayırıcı belirtielerinden biridir.

Bir devletin sınırları içinde ayrı diller konuşulabilir.
Fakat bir ulusun bireyleri ayrı dilleri konuşmaz. Ulus la devlet
arasındaki ayırıcı önemli noktalardan biri olduğu gibi, ulusu
karakterize eden önemli özelliklerden biridir. Ayrı uluslar diğer
bir ulus tarafından konuşulan dili konuşabilir. Ortak bir dili ko-
nuşmak ta bir ulusu diğer uluslardan ayırıcı etmek için yeterli bir
neden olmamaktadır.

c) Ayrı uluslar aynı dili konuşabilmelerine karşılık, ay-
nı yerde yaşamamaları gerekir. Zaten aynı dili konuşup, aynı yerde
yasasalar da o zaman onları ayrı uluslar olarak görmek olanaksız-
laşacaktı. Çünkü ulusun bireylerinin ortak yaşamının olabilmesi ve
kusaktan kuşağa aktarılması, aynı toprak parçası üzerinde yaşamama-
ları ile mümkündür. Örneğin İngilizlerle, Amerikalılar önceleri aynı
toprak üzerinde yaşamalarına karşılık sonradan İngilizlerin bir
bölümünün Amerika'ya göç etmesi ile ayrı topraklar üzerinde yasa-
maya bağlanmaları sonuçta köken olarak aynı noktadan gelmekle bir-
likte ayrı uluslar İngiliz-Kuzey Amerika'yı doğurdu. Demek ki ulu-
sun göstergelerinden biride; tüm ulus bireylerinin aynı toprak par-
çası (Toprak Birliği) üzerinde yaşama zorunluluğudur.

d) Dil ve toprak bütünlüğü yanında karalı ve tarihsel o-
larak oluşmuş, aynı topluluğun, içsel iktisadi birliğinin, bağına
oluşması gerekir. Ayrı bölgeler arasında iş bölümünün kurulması
Feodalizm döneminden kalan prenslikleri ortadan kaldırarak bir-
birinden yalıtılmış bölgelerin arasında düzenli ilişkilerin ku-
rulması gerekir. Yani ortak bir pazara sahip olmak gerekir. Kapalı
ekonomiden pazar ekonomisine geçmek, daha doğrusu iktisadi yaşam
birliğine kavuşmak gerekir. Ne varki bütün bunlar yine de ulusun ta-
nıtılmasında yeterli değildir. Bu göstergelerle birlikte ulusal
kültür içinde özgülleşen ruhsal biçimlenme birliğinin de olması
gerekir. Bu gösterge ulusların birbirinden ayrılmasında ya da bir
toplumun ulus olarak kendisini tanıtmada önemli bir etkidir.
Yukarıda saydığımız göstergelerden birinin eksik olması yine de
o toplumun ulus olmasını engeller. Diğer bütün göstergeler olsa
bile.

Biyelim bir toplumun dil birliği, toprak birliği var, iktisadi yaşam birliği yok. İste o toplum ulus değildir. Ve ulustan söz edilemez. Ulus denilen olgunun iktisadi yaşam birliğinin oluşması ancak yükselen kapitalizm çağında mümkün olmuştur. Kapitalizmden öncede kararlı tarihsel olarak oluşmuş, aynı dili konuşan, aynı topraklar üzerinde yaşayan topluluklar vardı. Ama göstergelerin tümü bir arada değildi. Bu göstergelerin tümü ancak kapitalizmin doğuşunda biraraya gelebilmiş ve sonuç olarak ulus olgusunu oluşturmuştur.

Ulusal Sorun :

Ulus kapitalizmin yükseldiği feodalizmin hızla çöküşe doğru gittiği bir çağda ortaya çıkmıştır. Ve bu çağın bir kategorisidir. Toplumların kendi iç etkenleri ile gelişmesinin olağan süreci sonunda ulus düzeyine varmışlardır. Bazı toplumlar kendi iç etkenleri ile bu sonuca varmalarına karşılık, yine bazı toplumlar aynı tarihsel dönemde aynı düzeye varamamışlardır. Kaldı ki, bütün toplumların aynı dönemde belli sonuca varmaları çeşitli toplumların aynı toplumsal ekonomik v.b. koşulların nedeniyle mümkün olmayabilir.

Batı Avrupa toplumlarında uluslaşma süreci olağan akışını izlemiştir. Bu süreç yani toplumların uluslaşmaya doğru evrimleşmesi ile o toplumların devlet biçiminde örgütlenmesi aynı döneme rastlıyordu. Batı Avrupa'da her uluslaşan toplum genellikle devlet biçiminde de örgütlenebiliyordu. Tarihsel ve toplumsal durum da bunun için elverişliydi, koşullar elveriyordu. Bu bakımdan Batı Avrupa'nın kapitalist devletlerinde ezen ezilen ulus sorunu kural olarak yoktu. Bununla birlikte hiç yoktu da denilemez. Örneğin: İngiltere de İrlanda sorunu. Batı Avrupa'da toplumların uluslar biçiminde evrimleşmesi ve devlet olarak örgütlenmesi konusunda 1789 Fransız Burjuva devrimini başlangıç olarak verilebilir.

Batı Avrupa'da durum böyle olmasına karşılık, Doğu Avrupa'da benzer gelişme aynı biçimde görülmemiştir. Batı Avrupa'daki toplumlarda kendi iç etkenlerinin bağımsızca gelişmesi sonucu ortaya çıkan uluslar ve sürece devlet biçiminde örgütlenme de denk düşünce ortaya tek uluslu devletler çıktılar. Doğu Avrupa'da durum böyle olmadı. Bunun yerine birden çok ulus devletin aynı

sınırları içinde eşitsizce örgütlenmek zorunda kaldılar. Ekonomik kültürel ve tarihsel açılarından daha ilerlenmiş, gelişmiş milliyet uluslaşma sürecini daha az gelişkin milliyetten daha önce sonuçlandırarak, diğerlerinin de onların zararına kendi egemenliğine aldı. Örneğin: Almanlar yaşadıkları yerlerde siyasal ve ekonomik olarak daha çok ilerlenmiş olduklarından daha az gelişmiş milliyetlerin örgütlenmesini de üstlenmiş oldular. Macarlar da devlet biçiminde örgütlenmeye o günün koşullarında en gelişmiş milliyet olarak diğerlerini de kendi devletinin sınırları içinde örgütlediler. Batı Avrupa'daki tek uluslu devlet biçiminde örgütlenme yerine Doğu Avrupa'da çok uluslu devletler oluştu. Böylece ezen ezilen ulus sorunu Batı Avrupa'nın tersine Doğu Avrupa'da kural oldu.

Bunun nedenini Doğu Avrupa devletlerinin sosyo-ekonomik yapısında aramak gerekir. Bu ülkelerde feodalizmin tam anlamıyla çözülmediği yada kapitalizmin egemenliğini sağlayamadığı toplumsal koşullarda geri kalmış milliyetin henüs devlet biçiminde örgütlenmeye elverişli iktisadi sağlamlaşmayı gerektiren koşulların bulunmadığı durumlarda görülür. O sırada Doğu Avrupa'daki durum da genel olarak ilke düzeyinde böyle idi. Hiç kuşkusuz sonradan kapitalizmin gelişmesi ezilen uluslarda bağımsızca ve özgürce yaşam doğrultusunda harekete getirici etkilerini birlikte getirmiştir. Ulusun bireylerini uyarıp ulusal bağımsızlık için harekete geçirirken onlar karşılarında tüm güçleri ile ulusal baskıyı uygulayan ezen ulus egemen sınıflarının örgütlü gücü ile karşıladılar.

Ulusal bağımsızlık için mücadele etmek her dönemde aynı biçimde olmamıştır. Kapitalizmin rekabetçi dönemindeyken ulusal sorun ezilen ulusun burjuvazisinin öncülüğünde çözülmeye çalışılmıştır. O dönemde çelişki her iki ulustan burjuvazi arasında pazar sorununda düğümleniyordu. Ezilen ulus burjuvazinin tüm çabası sömürülen pazarına sahip çıkarak kendi sömürüsünü gerçekleştirmektedir. Ezilen ulus burjuvazisi, ezen ulus burjuvazisi tarafından her yönden sıkıştırılınca vatani kurtarma sloganı ile işçi sınıfını, köylülüğü kendi açtığı bayrak altında toplamaya çalışır.

Feodal toplumun bairında oluşup gelişmeye başlayan burjuvazi ormanlar, madenler ve geniş toprakları elinde bulunduran feodaller ve feodal üretim ilişkileri dolayısıyla gelişimini sağlayamıyordu. Bu aşamada üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin çelişkisi uç noktaya varmıştı. Feodal baskı ve zulüm altında olan

yoksul köylülük ve iş olanaklarına kavuşarak gelişmek isteyen hazır iş gücü potansiyeli yoksulluk çeken ara tabakalar burjuvazinin açtığı "Özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve adalet bayrağının" altında toplandılar. Burjuvazi feodal üretim ilişkilerine son vererek burjuva üretim ilişkilerini egemen kıldı. Bu aşamada burjuvazinin gelişimi için en uygun koşul ulusal sınırlara kavusmaktı. Böylece bir yandan feodal bölünmüşlüğe son verilip ulusal bütünlük sağlanırken, diğer yandan da ulusal sınırlar ve gümrük duvarları belirlenerek ulusal devletler kuruluyordu. İşte bu aşamada tek uluslu devlet yapısı içinde (İrlanda istisna edilirse) batı Avrupa'da ulusal devletler kuruluyordu. Buralarda ulusal sorun bu şekilde çözüme ulaştırılmıştır. Kapitalizmin şafağında burjuvazi pazara sahip çıkarak ulusal sınırları belirliyor.

Rekabetçi kapitalizm döneminde henüz sermaye uluslararası bir yapı kazanmadığından ulusal sorun devlet sınırlarının ötesine taşınmamış, sadece kültürlü ülkelerde tartışılan bir sorun durumuyla yalıtık olma görünümünü gösteriyordu. Kapitalizmin egemen duruma gelmesiyle ve daha sonra rekabetçi kapitalizmin emperyalist kapitalizme dönüşmesi ile birlikte artık batının ulusal devletlerinde önceleri kural dışı olan ulusal baskı geri bırakılmış ülkelere sermaye ihraç etme aracılığıyla onları boyunduruk altına alma nedeni de böylelikle doğmuş oluyordu. Artık ulusal baskı daha çok bu emperyalist devletler tarafından uygulanıyordu. Sermayenin her yere girmesi öteden beri çeşitli nedenlerle geri bırakılan ülkelerin emperyalistlerce başlıca sermaye ihracı yoluyla sömürülmesi, bağımlılaştırılmasına karşılık ezilen sömürge ulusların baskıya, sömürüye karşı mücadelesinde uluslararası bir özellik kazanmış oldu.

1870 lerden sonra rekabetçi kapitalizmin durumu iyiden iyiye sarsılmış ve tekelleşme olgusu tarihsel olarak görülmüştür. Üretim ve sermaye yoğunlaşarak merkezileşerek tekelleri oluşturmuş; banka sermayesi ile sanayi sermayesi kaynaşarak bu "mali sermaye" temeli üzerinde bir finans oligarşisi doğurmuştur. Meta ihracından farklı olarak sermaye ihracı özel bir önem kazanmıştır. Dünyayı aralarında paylaşan uluslararası tekelleri birlikler oluşmuştur. Dünya topraklarının en büyük kapitalist devletler arasında paylaşılması son bulmuştur. Bu durum kapitalizmin son aşamasına Emperyalist aşamaya geçişini belirler.

Kapitalizm rekabetçi evresinden emperyalist aşamasına kadar olan süreç içinde ulusal sorun, iç biçim ve içerikte kendisini göstermektedir.

1. Batı Avrupa'nın tek uluslu devletlerinde ulusal sorunun çözülmesi ve ulusal devletlerin kurulup gelişmesi." İrlanda hariç"
2. Doğu Avrupa'nın çok uluslu devlet yapısı içinde ulusal sorun: Burada ulusal sorunun bir iç sorun olarak karşınıza çıkması.
3. Emperyalist aşamada kapitalizmin ulusal sorunları aşarak, bir çok ilkeyi işgal edip, baskı altına almasıyla ulusal sorunun bir iç sorun olmaktan çıkıp, uluslar arası bir sorun haline gelmesi, yani ulusal sorunun sömürgeci sorun haline gelmesi.

Ekim devrini, dünyanın ilk işçi sınıfı devletini gerçekleştirirken dünyada proleter devrimler çalınmaya açıyordu. Bununla beraber altındaki köle uluslar da emperyalizmden ve sömürgecilerden kurtularak özgürleşme yoluna girdiler. Ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizmin ve sömürgecilik karşısında zaferler elde ediyor. Ona onarılmaz darbeler indiriyordu. Bunun içindedir ki, Ekim devrini ile birlikte aynı zamanda ulusal kurtuluş devrimleri dönemi de başlamış oldu. Sosyalizm; her türlü sömürünün amansız düşmanıdır. İnsanın insanı sömürmesine karşı olduğu gibi, ulusların ve halkların da birbirlerinin üzerinde egemenlik kurmalarına şiddetle karşıdır. Özgür önece dayanışma birlikleri ve ilişkiler kurulmasından yanadır. Bunun içindedir ki, sosyalizm ulusal kurtuluş hareketlerinin yanındadır.

Ulusal hareketlerin birinci amacı politik bağımsızlıktır. politik bağımsızlık, ulusu veya halkı temsil eden bir çok sınıf ve kategorinin talebidir.

Burjuvazinin " milliyetler ilkesinin" ezilen Asya, Afrika, Latin Amerika'nın bağımsız ve sömürge uluslarının ve halklarının kurtuluşunu sağlayamayacağını bizzat emperyalist burjuvazinin kendisi tarihsel olarak ispatlamıştır. Avrupa burjuvazisi, kapitalizmin rekabetçi aşamasında bu prensibi sırf kendisi için ilkeleştirilmiş, ezilen halkların yararlanmasına olanak vermemiştir. ayrıca bu ilke işçi sınıfı açısından da benimsenir bir ilke değildir. kesinlikle burjuvazinin öncülüğünü ve egemenliğini kabul etmez. İşçi sınıfının bilimi sosyalizm ulusların ve halkların kendi kaderlerini belirleme hakkı ilkesini getirerek, ezilen ulusları emperyalist burjuvazisinin menfaatinde kurtarmıştır.

Ulusal baskının her çeşidine karşı çıkmak halklar arasında tam eşitlik kurmak, ulusların ve halkların kaderlerini tayin etme hakkı için mücadele etmek işçi sınıfının devrimci görevidir. Marksizm-Leninizm ulusal sorunu bu ilkeye dayandırır. Ve kaderini tayin hakkını politik açıdan değerlendirir.

" Parça olarak ulusal sorun, bütün olarak sömürgele-
rin kurtuluşu genel sorunu ile kaynaşmaktadır. II. Enternasyo-
nal çağında ,ulusal sorun, her zaman salt " uygar uluslara ilis-
kin dar bir sorunlar çerçevesi" ile sınırlanıyordu. İrlandalılar
Çekler, Polonyalılar, Finliler, Sırp lar, Ermeniler, Yahudiler ve ö-
bür bazı Avrupa milliyetleri II. Enternasyonalin kaderleri ile
ilgilendiği tüm haklardan yararlanmayan milliyetler alanı işte
budur. Asya ve Afrika halklarının en kaba ve en yarıtıca biçim
altında ulusal baskıya uğrayan onlarca ve yüzlerce milyon bire-
yi, çoğu kes sosyalistlerin görüş alanı dışında kalıyorlardı. Ak-
lar ile karalar" kültürsüz zenciler ile uygar İrlandalılar geri
Hindular ile aydınlanmış Polonyalılar bir türlü aynı plana ko-
nulanıyordu. Tüm haklardan yararlanamayan Avrupa milliyetlerinin
kurtuluşu için savaşın verme gereği her ne kadar kendiliğinden
kabul ediliyorduydu da uygarlığın korunması için zorunlu olan
sömürgelelerin kurtuluşundan ciddi ciddi söz etmek" vakarlı sosya-
listlere hiçte hoş gelmiyordu. Bu sosyalistler eğer onlara sosya-
list deniliyorsa Avrupa'da ulusal boyunduruğun kaldırılmasının
Asya ve Afrika sömürge halkları emperyalizm boyunduruğundan kur-
tulmadıkça olanaksız olduğunu birincinin ikinciye organik olarak
bağlı bulunduğunu akkıllarından bile geçirmiyorlardı. Ulusal so-
runun sömürgele sorununu ile bağlılığını ortaya ilk koyanlar ko-
ministler oldu. Onlar bu soruna teorik bir dayanak verip onu pra-
tik devrimci eylemlerinin temeline koydular. Bunun sonucu, Aklar
ile karalar arasındaki emperyalizmin kültürlü ve kültürsüz kö-
leleri arasındaki duvar yıkıldı. Bu durum geri kalmış sömürgele-
le ilericici proleteryanın ortak düşmana, emperyalizme karşı sava-
şmalarının esgüdümü işini büyük ölçüde kolaylaştırmıştır. "

J. Stalin

(M.U.S ve Sömürgele Sorunu)

s.139

Aynı kitaptan başka bir alıntı:

" Egemen ulusların proleteriyasının ezilen ve bağımlı halkların ulusal kurtuluş hareketlerini bütün azmi ile ve etkin olarak destekleme zorunluluğu bundan ötürüdür. Kuşkusuz ki, bu proleterya her ulusal hareketi her zaman ve her yerde her özel ve somut durumda desteklemelidir anlamına gelmez. Desteklenmesi sözkonusu olan ulusal hareketler emperyalizmde devam ettiren ve sağlamlaştıran hareketler değil emperyalizmi zayıflatan ve devrilmesini kolaylaştıran hareketlerdir. Öyle durumlar olabilir ki, ezilen belirli bir ülkenin ulusal hareketi proleterya hareketinin gelişmesinin çıkarlarına aykırı düşebilir. Böyle bir halde desteğin hiç sözkonusu olmadığı açıktır. Ulusların kaderlerini kendilerinin belirlemeleri sorunu tecrit edilmiş, kendi kendine yeter bir sorun değildir. Bütüne bağlı ve bütün içinde ele alınması gereken proleterya devriminin genel sorununun bir parçasıdır. 1840-1850 yıllarında Marks Polonyalıların ve Macarların ulusal hareketini destekledi. Ama Çeklerin ve Güney Slavlarının ulusal hareketlerine karşıydı. Niçin ? Çünkü o zaman Çekler ve Güney Slavlar "gerici halklar" Avrupa'da "Rus ileri hatları" mutlakiyetin ileri karakolları idiler. Oysa Polonyalıların ve Macarlar mutlakiyete karşı savaşım veren devrimci halklar idiler. Çünkü o zaman Çekleri ve Güney Slavlarını desteklemek demek dolayısıyla Avrupa'da devrimci hareketin en tehlikeli düşmanı olan Çarlığı desteklemek demekti. Lenin der ki; ulusların kaderlerini belirleme hakkı dahil demokrasinin çeşitli istemleri mutlak şeyler değildir. Bunlar dünya demokratik hareketi" sosyalist sistemi "nin tümünün bir parçasıdır. Bazı somut durumlarda parçanın bütün ile çelişkiye düşmesi mümkündür. O zaman parça atılır.

Kendi kaderini tayin etme hakkı şu anlama gelir: kaderini kararlaştırma hakkına, sadece ulusun kendisi sahiptir. Kimsenin ulusun yaşamına zorla karışma, okullarını ve öbür kurumlarını yıkmaya, alışkanlık ve geleneklerini yoketme, dilini kullanmasını engelleme, haklarını kısıtlama hakkı yoktur.

Elbette bu sosyal demokrasinin ulusun tüm olanaklı ve düşünülebilir alışkı ve kurumlarını destekliyeceği anlamına gelmez. Ulus üzerinde uygulanan zorbalıklara karşı savaşım veren sosyal demokrasi sözkonusu ulusun emekçi katmanlarının, onun zorunlu alışkı ve kurumlarından kurtulmasını sağlamak için bu a-

lışkı ve kurunlara karşı ajitasyon yapmaktan hiç bir zaman geri kalmayarak, sadece ve sadece ulusun kendi kaderini tayin hakkını savunacaktır. Kendi kendini tayin etmesi demek ulusun istediği biçimde örgütlenebilmesi demektir. O kendi yaşamını özerklik ilkelerine göre örgütlenme hakkına sahiptir. O öbür uluslarla federatif bağlar kurma, o büsbütün ayrılma hakkına sahiptir. Ulus egemendir ve uluslar esit haklara sahiptirler.

M.U.S. ve Sömürgeleler soruns. 238

İşte ulusal sorun bir ülkenin sınırları içinde ele alınacak ve salt kendi başına çözüm aranacak özel bir sorun olmaktan çıkarak boyutlanıp uluslararası bir sorun ve dünya devrimci sürecinin bir parçası, sömürgeleler sorununa bağlı ele alınması, değerlendirilip tahlil edilmesi gereken bir sorun olmuştur.

1917 Ekim devriminin dünya ölçüsünde önemli özellikleri şunlardan ötürüdür.

1. Ulusal sorunu ulusal boyunduruğa karşı savaş gibi özel bir sorun olmaktan çıkarak ezilen halkların, sömürgelelerin ve yarı sömürgelelerin emperyalist sömürüden kurtuluşu genel sorunu haline getirerek bunun anlamını genişletmiştir.

2. Bu kurtuluşun gerçekleşebilmesi için büyük olanaklar yaratmış ve gerçek yolları açmıştır. Ve böylelikle Batı'nın ve Doğu'nun ezilen halklarının kurtuluşunu geniş ölçüde kolaylaştırmıştır. Onları emperyalizme karşı muzaffer savaşın ortak yolunu getirmiştir.

3. Batının proleterlerinden Rus devrimi aracılığı ile Doğu'nun ezilen halklarına kadar varan dünya emperyalizmine karşı yeni bir devrimler cephesi kurarak sosyalist Batı ile köleleştirilmiş doğu arasına köprü kurmuştur.

Ulusal sorunun her ülkede çözüm biçimi o ülkenin toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel koşullarının değişik olması nedeniyle çözümünde değişik olacaktır. Günümüze kadar bu konuda ayrı çözüm biçimleri görülmüştür.

Sömürge ve bağımlı halklar bağımsızlıklarını yıllarca süren zorlu mücadeleler sonunda elde etmişlerdir. Sömürgeciliğin ve emperyalizmin üstün güçlerine, teknik ve askeri üstünlüğüne karşı yıllar yılı kan, acı ve çile içinde dış dış mücadele etmişlerdir. Bu silahlı direnişler hazırlanıp eylem aşamasına getirilinceye kadar bir çok aşamalardan geçilir. Mücadele yöntemleri

zamanına yerine göre tesbit edilmeli ve uygulamaya konulmalıdır. Somut koşullar dikkate alınmadan ortaya konan mücadele biçimleri hangileri olursa olsun, bunların başarı şansı yoktur. Zamanında ve yerine göre uygun yöntemlerin faaliyete geçirilmesi ulusal hareketlerin zaferini yakınlaştırır. Ulusal hareketlerin bazı yerlerde başarısızlığa uğramalarının temel nedeni; sağlam bir örgüt yapısına kavuşmamış olmaları, dış ve iç ittifaklarını, ülkenin ve dünyanın genel devrimci yürüyüşüne uygun olarak oluşturmamaları ve yöntemlerini somut şartlara göre ayarlanmamaları v.s. dolaydır. Tarihi deneyimler her ülkenin objektif koşullarına uymayan yöntemlerin ne biçimde olursa olsun başarısızlığa uğriyacağını göstermektedir.

İşte ülkemiz Kürdistan'ın içinde bulunduğu sosyo-ekonomik toplumsal ve kültürel şartlarının sağlıklı tahlili ve ona denk düşen bir çözüm biçimi getirmek için bu şartları iyi değerlendirip, dünyadaki sistemler ve bu sistemler içindeki yerimizi iyi değerlendirmeli ve duyarlı davranılmalıdır.

Başka hiç bir halk; Kürt halkının kaderânâ tayin işi ile uğraşamaz. Çünkü, Kürdistan halkı kadar ülkesinin somut şartlarının somut tahlillerini, Marksizmi-Leninizmi kendi özel şartlarına indirgeyip sorununu dünya sosyalist sisteminin bir parçası olarak görüp gerçek çözümü getiremez.

14.2.1981 tarihinde Brüksel'de yapılan TİP ve DİSK ile dayanışma gecesinde TÊKOŞER' in yaptığı konuşma metni:

Aynı konuşma Fransızca'da basılıp dağıtılmıştır.

DİSK ve TİP ile dayanışma gecesi Tertip Komitesi

Başkanlığına

Gecenizde biz Belçika'daki Kürt işçi ve öğrenciler birliği Têkoşer'e yer verdiğiniz için sevinçliyiz. Gecenin başarılı olmasını diler saygılarımızla.

Değerli konuklar ve dinleyiciler konuşmamıza Belçika'daki Kürt işçi ve öğrenciler birliği Têkoşer'in çağımız hakkındaki kısa yorumu ile başlamak istiyorum.

Çağımız emperyalizmden sosyalizme geçiş , ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri çağıdır. Genç ulusal devletler mentar gibi fıskırıp sosyalizm yolunda emin adımlarla mesafeler

katederken, emperyalizm çürümüş yapısını bir müddet daha gizlemek için, kendisine bağımlı hale getirdiği ülkelerdeki devrimci muhalefeti ve ulusal mücadeleyi boğmak için NATO nezdinde planlar hazırlayıp arenaya sokmaktadırlar. İşçilerin, emekçilerin, ilericiilerin devrimci ve demokratların kanı pahasına devreye soktukları bu tür yöntemler, onları içine düştükleri bunalım ve buhranlardan ,krizlerden kurtaramıyacaktır.

Ortadoğu'daki sıcak ateş çemberi günden güne genişleyip emperyalizmi sıkıştırınca, generallerini sahneye sürerek kuklalar gibi onları yönlendirip halklara esaret, korku ve dehşet kuzmalarını emretmektedirler.

İran ve Afganistan'daki değişmeler, Filistin halkının haklı savaşını ve Kürt halkının sömürgeci dört devlet sınırları içindeki mücadelesinin boyutlayışı NATO' cu generallerin 12 Eylülde Türkiye'de açık askersel Faşist bir diktatörlük ilan etmelerini ardından getirmiştir. Böyle bir döneme neden ihtiyaç duydukları bellidir. Evet gelişen işçi sınıfının sınıfsal mücadelesini ve Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesini engellemek, devrimci muhalefeti boğmak.

Generaller iş başına direk olarak gelir gelmez mevcut demokratik hakları bile çok görerek Anayasa, kanun, karar, yargı ve yetkinin kişiliklerinde somutlaştığını ilan ederek hiç kimşenin MGK'nun kararlarına karşı çıkamayacağını söyleyerek gerçek kimliklerini halka göstermiş oldular. Ülke çapında yoğun bir tutuklamaya giriştiler. Hapishanelerden sonra okulları, hastaneleri, statları ve çeşitli salonları düşünen insan beyinleri ile doldurdular. Sendikacıları, siyasi parti liderlerini, tüm demokratik kuruluşlarının yöneticilerini tutukladılar. Kürdistan'da toplu tutuklamalara giriştiler.

Tutuklamalar, işkenceler, idamlar ne DİSK'i, ne sosyalist partileri, ne TÖB-DER'i, ne devrimcileri ne de Kürt halkının devrimci muhalefetini susturamayacaktır.

Kanatlı tatbikatları ardından faşist cuntanın başı Evren'in ilk defa halka karşı hitaben konuşmak için Diyarbakır 1 seçnesi düşündürücüdür. Kürt halkı üzerindeki baskı daha da acımasızdır. Toplu yakalamalara, köylerinin basılıp, yakılıp, yıkılmasına, köy meydanlarında hakaretlere, insanlık dışı işkencelere Kürdistan halkı yabancı değildir. Bu uygulamalar sıkıyönetimler

Faşist diktatörlük olmadan da yapılıyordu.Cumhuriyet kurulduğundan buyana geçen 57 yıl süresince sıkıyönetimlerden eksik olmayan yönetimler altında yaşam kavşası veriyor.Sıkıyönetim Türkiyenin 19 vilayetinde ilan edilmişken,bu vilayetlerin 15 i Kürdistan vilayetleri idi.Ordunun 2/3 ü yani 300.000 kişilik çoğunluğu Kürdistan'da yığınak yapılmıştı.Takriben günde 6 ile 8 kişi arasında öldürülme hadisesi oluyordu.Sıkıyönetim döneminde Diyarbakır hapisanelerinde 2150 Siyasi tutuklu bulunuyordu.Bu sadece bir vilayetin istatistiği.Faşist askeri darbe ile içine girilen bu dönemde bu sayı 10.000 leri aştı.

Niçin ? Neden ? Evet Kürt olmak asırlardır uygulanan asimilasyonlarla öz benliğini,varlığını kaybetmeyip Türkleşmemek,Farlaşmamak,Araplaşmamak.İşte Kürdistan varlığını kanı ile korumuştur.

İran-İrak savaşına ciddi bir göz atanlar göreceklere ki; İran fantomları Kürt halkının yoğun olarak bulunduğu Kerkük Süleymaniye,Erbil ve Musulu,İrak Mig uçaklarının da İran tarafında bulunan Kürtlerin yaşadığı Sanandaj,Baneh,Sakız ve Kasrışirini bobbardıman ettiklerini göreceklere dir.Her iki ülke Kürt halkını bombaya,topa tutuyor.Savaşan kim ? İran, Irak. Bu ve bunun gibi savaşlar emperyalizmin işine yarar çünkü özünde haklı bir savaş değildir.Biz bu türlü savaşlara karşı,fakat ulusal demokratik halk savaşlarının yanında olmalıyız.

Bir devletin ve yönetimin geleceğini uyguladığı ekonomik politika belirler.Faşist askeri dikta siyasi baskının yanında uyguladığı ekonomik politikası ile de hızla halktan tecrit olma sürecine girmiştir.Kukla hükümeti ile siyasi alanda istediği her şeyi kanunlaştıran generallerin gücü ekonomiyi kurtarmaya yetmeyecektir.Ekonomik bunalım ve buhran ile içine girilecek dönemi işçiler,ilericiler,devrimciler iyi değerlendirmelidirler.

Tüm Türkiyeli ilericiler,aydınlar,sendikacılar,Töb-Der ve de Kürt halkı üzerindeki bu kara rejimi naletler mücadelelerinde yanlarında olduğumuzu bildiririz.

Kahrolsun emperyalizm,Sönürgöcilik,Faşizm ve İşbirlikçileri,

Yaşasın Türk ve Kürt halklarının Faşist askeri diktatörlüğe karşı mücadeleleri.

BijîKurdistan bımre Koledarî.

ER MEN İ S O R U N U

Dünya haritasına bir göz atıldığında Ermeni Ermenistan sözcüklerine kuzeydoğu Anadolu kesiminde ve onun uzantısı Kafkaslarda rastlanır. Ermeni halkı sözü edilen topraklar üzerinde binlerce yıl yaşamını sürdürmüş, ne yılların nede faşist güçlerin yıkabileceği bir uygarlık yaratmışlardır.

Tarih bunun en açık şahididir. Tatarların, Selçukluların, Perslerin, Arapların, Osmanlılar ve uzantıları ırkçı Türk yönetimlerinin hunharca saldırılarına maruz kaldığı halde Ermeni halkı sayısındaki azalına rağmen ölmemiştir, ölmeyecektir. Bunu ünlü şairimiz Barut Sevak şöyle yorumlamaktadır. " Biz varız, sağ kalacağız, ve daha çoğalacağız "

Batı Ermenistan halkı bir yandan komşusu, benzer gelenek ve göreneklere sahip, aynı diller gurubuna tabi Kürt halkı, diğer yandan da Türk halkı ile beraber, bir arada kardeşçe asırlar boyu yaşamıştır. Ne varki halk tabakaları üzerindeki hakim sınıfların, Sultanların, Bey, ağa ve Seyhlerin giderek yoğunlaşan baskıları, yönetenlerin " Böl ve yönet " politikaları, ırkçı tutum ve propagandaları, içiçe yaşayan bu kardeş halkların bilinçsiz bırakılan yoğun halk yığınlarının din ve güven duygularının ön plana çıkmasını sağlayarak sözkonusu halkları birbirine karşı düşman kamplara ayırabilecek etkiye bulunmuydu.

Sultanların dağıtım politikası ise Ermeni aydınlarının ve giderek orta tabakasının topraklarına terk ederek batıya doğru kaymalarını büyük ölçüde etkilemiştir. Bu değişim Sultan ve kukulları feodal Kürt beylerinin batı Ermenistan halkı üzerindeki baskısının sonhadde varmasını kolaylaştırmış ve hatta yurtlarını terk etmelerine kaynak sağlamıştır. Hakim sınıfların o denli baskısına maruz kalan ve iliklerine kadar sömürülen halk daha fazla dayanamıyarak, kurtuluşu yer yer ayaklanmada aramış (örneğin: Zeytin ayaklanması 1862) isede bu hareket tamamen içgüdü sonucu ve dolayısıyla bilinçsiz, strateji ve taktikten mahrum ve de halk tabanına aksetmediği için başarılı, sonut bir sonuç veremediği gibi varolan baskının kat kat artmasına ve halk kitlelerinin yer yer topluca katledilmelerine kolaylık sağlamıştır. 1877-1878 tarihli Osmanlı-Rus harbine, Osmanlıların ağır baskısına dayanamayan Ermenilerin kısmen katılması ve neticede Osmanlıların yenilgisi

ile bir Ermeni sorunu ortaya çıkmaktadır. Ne bu savaş sonunda imzalanan San-Stefano 1878 nede daha sonra 13 Temmuz 1878 de Berlin de imzalanan " Berlin antlaşması" Ermeni halkının otonomi isteklerini çözüme bağladılar. Aksine İngiliz ve Fransız gibi emperyalist devletler Ermeni sorununu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktan çekinmediler. Ermeni sorununun böylesine kötüye kullanılması, dünya tarihinde emperyalist güçlerin ezilen halkların yazgısıyla ne denli oynadıklarının açık bir örneğidir. Berlin antlaşmasına Ermenilerle ilgili tek bir madde alınmıştı. İşleme asla alınmayan bu madde ise Ermeni bölgelerinde gerekli reformların yapılmasını öngörüyordu.

Tarihte Kızıl Sultan diye anılan Sultan II. Abdulhamit başarılı bir "böl ve yönet" politikası güderek, feodal Kürt ağalarının desteği ile Ermeni ve Kürt toplumlari arasında düşmanlık tohumlarını serpmişti. Aynı Sultan sözkonusu reformları yapmamak ve özellikle buna ihtiyaç duyan Ermeni halkını ezmek amacıyla, gene feodal Kürt beyleri yardımı ile Hamidiye birliklerini kurdu. Ermeni sorununu, Ermeni halkını kökten imha ederek çözmeyi düşünüyor ve bu yolda emperyalist devletlerin göz yumması ile girişimlerde bulunmaktan çekinmiyordu. 1895-1896 yıllarında Ermeni bölgelerinde yapılan toplu kıyımında 300.000 günahsız Ermeni'nin canı alındı. 100.000 Ermeni ise yurtlarını terketmek zorunda kaldı. Yüzlerce köy talan edilerek ateşe verildi. Bunca baskıya karşı reaksiyon olarak Ermeni halkı içinden yeryer (1896 Zeytun, 1904 Sason 1896 Van vs.) savunma mücadelesi verildi. Kurtuluş örgütleri ve partileri kuruldu. Bu kuruluş örneğinin 1892 yılında Tiflis'te devrimci Ermeni İşçiler Birliği kuruldu. 1893-94 yıllarında " Bağımsız Ermenistan " , 1894-95 yıllarında ise "Kavga" illegal gazetelerini yayınlamaktaydı. Kuruluşun amacı ayaklanma yoluyla Ermeni halkının, özellikle Batı Ermenistan'ın Türk zulmünden kurtarılarak yönetiminin halkın iradesine verilmesiydi. Ermeni halkının hakim sınıfların baskısına karşı çıkmasında zamanın yayın organlarının da büyük katkısı oldu. Bunların başında "Mışag" - Çiftçi, "Masis-Ağrı", "Hayrenik - Vatan", "Portsi - Deneme, "Artsakank - Yankı" ve "Murci - Çekiç " gelmektedir. 1907 aralığında Pariste Genç Türkler Taşnaklar (Ermeni burjuva partisi) Arap ve Yahudi komiteleri bir araya gelerek, Türkiyede Mutlakiyet idaresini yıkmaya karar verdiler. 1908 Temmuzunda bu hareket başarıyla sonuçlandı. Türkiyenin

idaresi Genç Türklerin " İttihat ve Terakki " partisinin eline geçti.Bu durum Türkiyedeki tüm azınlıkları hayli sevindirdi. Zira genç Türkler halkların eşitliği ilkesine bağlı kalacaklarını vaademişlerdi.Ne varki her şey sözde kaldı,Ermeni halkına eşit haklar tanımak şöyle dursun,üzerindeki baskı daha da arttı.Zira genç Türkler Pan-Türkizm ve Pan-islamizm ırkçı ve dedinci ilkelerine dayanarak tüm anadolu ve Türkmenistan'a kadar olan toprakları kapsayan büyük bir Türk imparatorluğu kurmayı hayal ediyorlardı.Yollarında engel teşkil edebilecek Ermeni halkının ise ortadan kaldırılması gerekiyordu.

Genç Türkler bunu nasıl gerçekleştirebilecekleri hakkında planlar hazırlarken 1.Dünya savaşı patlak verdi.Bu imkanı kaçırmayan ittihat komitesinin Ermeni soykırımını ustası Talat paşa başkanlığında İstanbul da yapılan gizli bir toplantı sırasında Dr.Nazım'ın " Ermeni halkının kökten imha edilmesi gerekir.Topraklarımız üzerinde tek bir kişinin kalması,Ermeni isminin unutulması gerekir." dediğini aynı komitenin üyesi Mevlanzade Rifat yazmaktadır. 15 Nisan 1915 tarihinde ittihat Cemiyeti kararı ile Ermenilerin topluca sürgünü ve kırımıyla ilgili çıkarılan gizli fermanla şöyle deniliyordu : " Gizli emrimiz gereğince,Ermeni neslesinin hiç bir şekilde ortaya konmaması için savaşın bize tanıdığı serbestlikten yararlanarak Arap çöllerine sürerek ve o yaratığın kökten imhasını kararlaştırmış bulunuyoruz." Ve İttihat Cemiyetinin insanlık dışı planı savaşın daha başlangıcında sistematik olarak işleme kondu.Önce savaşabilecek genç nesil ortadan kaldırılmalıydı.Onbinlerce Ermeni genci seferberlik bahanesiyle toplumun gözünden uzak merkezlerde toplanarak topca katledildi.İkinci planda Ermeni halkına önderlik edebilecek aydın beyinlerin parçalanması gerekiyordu.Bu da zor olmadı,zira 1915 yılı Nisan ayının 24 ünde İstanbul da uydurma sebepler ile ri sürülerek 600 ün üstünde Ermeni aydını,millet vekilleri,doktorları,Avukatları,mühendisleri,yazar ve öğretmenleri tevkif edildi,öldürülmek üzere Ayaş,Çankırı ve Çorum'a sürgün edildi. Aralarında ünlü müzisyen Gomidasın,tanınmış yazarlardan Krikor Zohrabın,Taniel Varujanın,siyomanto'nun,Rupen Sevag'ın da bulunduğu bu sürgün kervanından bir tek canlı geri gelmedi.Büyük Gomidas Ermeni halkının bu zor durumunda dayanamıyarak sürgün yolunda aklını kaçırdı.Zamanın parlamento üyelerinden olan

Krikor Zohrab, Vartkez ve diğçerleri aynı yıl Ağustos'un ikisinde Urfa yakınlarındaki karaköprü deneni yerde Çerkez Ahmet ve Halil' in çeteleri tarafından katledildiler. Çerkez Ahmet: "Zohrab'ı ele geçirdim, ayağımın altına aldım, koca bir taşla kafasını ezdim " diye yazar ve anlatır. Aynı senenin 15 Haziran'ında Sosyal demokrat "Hınçak " partisi ileri gelenlerinden 20 kişi İstanbul, Beyazıt meydanında halkın gözü önünde darağacına çekildiler. Bunlar arasında Paramaz son olarak "Vücutlarınızı asabilirsiniz, fakat düşüncelerimizi asla... ", Dr. Torosyan ise "Biz yirmileri asıyorsunuz fakat yirmibinler bizi izleyecektir..." diyerek can verdiler. Bunu artık başını kaybetmeden halkın, kadın-yaşlı, çoluk-çocuk demeden sürgünü ve topluca katledilmesi izledi. Kırım, kırım amansız bir kırım.....

Durum böyle iken, Ermeni halkı Türk birliklerine karşı yeryer savunma ve kurtuluş kavgasına girerek, yurtlarına terk etmeden şerefleriyle şehit düşmeyi yeğlediler. Bu sırada Van halkının kahramanca savunması, Muş, Sason, Sabbin Karahisar, Sadağ-Çatak Urfa ve Musa dağına yükselen Ermeni topluluklarının verdiği kurtuluş mücadeleleri, asırlarca sömürölmüş Ermeni halkının kurtuluşuna ne kadar susadığını kanıtlamaktadır. Bu kurtuluş kavgalarının da Antranik Paşaların, Serop Ağpürlerin, Kevork Çavuşlar ve Muratlar gibi halkımızın başrından çıkan kahramanların rolleri büyük olmuştur.

İstanbul Ermeni Patrikhanesi kayıtları ve diğçer bazı kaynaklara göre 1914 yılında Osmanlı imparatorluğu sınırları içinde 2,5-3 milyon Ermeni yaşamaktaydı. (Bunun 2 milyonu Batı Ermenistan toprakları üzerinde) Alman Doktor Lepsuis'in verilerine göre 1915-1916 yıllarında 1.396.600 kadar Ermeni katledilmiştir. Ve Ermeni kesiminin ustası, Baş vezir Talat paşa bunu zamanın Amerikan büyük elçisi Henry Morgentown'a şöyle izah ediyordu: "Sultan Abdulhamid'in Ermeni sorununun çözümü için 30 yılda yapamadığını ben 3 ayda fazlasıyla yaptım. Bir Ermeni sorunu artık yoktur. Çünkü Ermeni kalmamıştır. Bu hususta tartışmaya gerek yok, zira ne Bitlis'te, ne Van'da ne de Erzurumda Ermeni kalmıştır...."

Dünya tarihine kapkara bir sayfa olarak geçen 20. asrın başında vahşice gerçekleştirilen ve Ermeni halkının kökten imhasını öngören bu soykırımın gerçekleştirilen suçun tümü yalnız Talat'ın, Enverin, Nazımın ve İttihat ve Terakki cemiyetine ait

değildir, bunun suçunu yalnızca onlara yüklemek kişiyi yanlışya sürükler. Çünkü Emperyalist Almanya müttefikleri olan Osmanlıya gereken yöntem ve askeri desteği sağlamasaydı, ölüm döşeginde inleyen Osmanlıların bu planı uygulamaya gücü yoktu. Bu destek 6 Ağustos 1914 te Almanya ile İttihat ve Terakki hükümeti arasında imzalanan gizli bir antlaşma ile kararlaştırıldı. Söz konusu antlaşmanın 5 ci maddesinde şöyle denilmektedir. " Almanya Osmanlı imparatorluğunun doğu sınırlarını Rusyada yaşayan müslüman milletlerin sınırları ile kesişecek şekilde çizmeye mecburdur.

Ermeni halkının soykırımında ne Türk İşçi-köylü sınıfının, ne Ermeniler kadar sömürülen Kürt köylüsünün bir günahı vardır. Kırımlar sırasında gerek Türk gerekse Kürt köylüleri asırlar boyu kardeşçe geçindikleri Ermeni komşularını, onların çocuklarını evlerinde saklamış, böylece belirli bir kısmını ölümden kurtarmışlardır. Özellikle Dersim Kürt halkının Türk cellatlarına karşı Ermenilerle omuz omuza çarpışması o yöre Kürt ve Ermeni halklarının ne denli yakın ilişkilerde bulduklarının bir kanıtıdır.

1. Dünya savaşı ardında milyonlarca ceset barakarak son bulurken, Osmanlılar ve büyük emperyalist eneller pesinde koşan müttefikleri Almanlar büyük bir yenilgiye uğradılar. Artık iş galip çıkar siyasetine kalmıştı. Ve gerçektede gerek ülkesi kanı ile boyanan halkı gerek galipler tarafında yer alan Kürt halkı ve gerekse diğer azınlık halkların bağımsızlık sorunları yenen İngiliz, Fransız, Amerika ve yenilen Osmanlı ve Alman emperyalist kuvvetlerinin kendi emperyalist çıkarları doğrultusunda kullandıkları bir ayak topu olmaktan ileri gitmedi.

Önce Paris (Ocak 1919), sonra San Remo (Nisan 1920) ve daha sonra Sevr'de (10 Ağustos 1920) toplanan emperyalist kuvvetler " manda" cılık oyunları oynadılar. Bu hususta İ. Lenin şöyle yazar". "Ve onlar toplumlara 'manda' lar dağıttıkları zaman çok iyi biliyoruz ki bu " manda " dağıtımını sömürü ve talan için, küçük bir azınlığa dünyadaki çoğunluğu sömürme hakkının dağıtılmasıdır. . ." Büyük üstadı zaman doğruladı. Yukarıda anılan antlaşmaların müzakereleri sırasında Ermenistan benim "mandam" Kürdistan benim Suriye diğerinin olsun diye söz konusu halkların kanları ile kazandıkları hakları emperyalist güçler tarafından insafsızca dağıtılıyordu.

Ekim 1917, Rus halkının büyük devrimi zamanın şartlarını olduğu gibi değiştirmişti. Dolayısıyla Avrupa'nın emperyalist gerek Anadolu gerekse Kafkas halklarının bağımsızlık sorunlarını yeni doğan sosyalizm güneşine karşı kullanmayı amaç edindiler. Amerika, İngiliz ve Fransız emperyalist güçler kuzey-doğu Anadolu ve kafkaslarda 3 bağımsız devlet oluşturarak sosyalizmin kafkaslarda yayılmasını bloke edebileceklerini sanıyorlardı. Bu üç bağımsız devletlerden biride Ermenistan olacaktı. Ve 1918 Mayısında kurulan Ermenistan devleti emperyalistlerce hemen tanındı. Emperyalistlerin desteğine dayanan Ermenistanın akıbeti elbette iyi olamazdı. Öte yandan Emperyalist devletlerin iki yüzlü politikasından yararlanmak isteyen Mustafa Kemal önderliğindeki yeni Türkiye, Ermenistan'ı tanımak şöyle dursun, Ermenistan'da dökülen kanlar henüs kurumadan onu yeniden kana boğmak için fırsat kolluyordu. Bir yandan da Ermenistan Cumhuriyeti ile Türkiye hükümeti arasında bir antlaşmaya varılması için Sovyet Rusya hükümeti aracılık için girişimlerde bulunuyor, bu ise red ediliyordu. Rus halkının büyük devriminden hemen sonra 29 Aralık 1917 de İ. Lenin başkanlığındaki Sovyet Rus hükümetinin 1. Dünya savaşı sırasında Rus kuvvetleri tarafından işgal edilen "Batı Ermenistan" la ilgili ve 3. Sovyetler kongresinde olduğu gibi kabul edilen kararnamesinde şöyle denilmekteydi.... "Rus İşçi-Köylü hükümeti, Rusya tarafından işgal edilen "Batı Ermenistan" halkının yazgısını kendi kendisinin kararlaştırmasını ve gerekirse bağımsızlığını savunur...."

Dünya politika kazanı tüm yüzsüzlüğü ile kaynarken emperyalist güçler kül yığını haline gelen bir Ermenistana Türkiyeyi yağlediler. Bundan kuvvet alan Türkiye ise Ermenistan'a saldırıya girerek (Kazım Karabekir 22 Eylül 1920) Yerevana kadar olan Ermeni topraklarını işgal ettiler. İç ve dış şartlar altında güçlüklerle karşılaşan Ermenistan da Ekim devrimi etkisiyle sosyalist bir akım hızla gelişmekteydi. Sonuç: 29 Kasım 1920 de Ermenistan Sovyetleştirildi.

Sovyet Ermenistanı böylece kurulurken, Türk faşist baskısından kaçan ve hala kaçmakta olan Batı Ermenistan halkı dünyanın çeşitli ülkelerinde ocaklar kurdular. Gurbetin çetin şartlarına maruz kalan ve dünyanın çeşitli köşelerine serpilmiş Ermeni halkı zamanla dilini, kültürünü unutturken, faşist Türk hü-

künetleri ise Türkiye'nin işgali altında bulunan Batı Ermenistan şehir, kasaba ve yörelerinin adlarını Türkleştirerek, oradaki Ermeni eserlerini imha ederek Ermeni ismini ortadan kaldırmak istediklerini sanmaktadırlar. Bu yanlışlığa düşerken Türk hükümetleri gerek Türkiye dışında sürgün hayatı yaşamak zorunda bırakılan gerekse Türkiye içinde Kürt ve Türk devrimcileri saflarında yer alan Ermeni devrimcilerini hesaba almamaktadırlar. İspatımız işte; Zekiler, işte Armenak-Orhan Bakırlar, işte Hayrabot Honç-Hançerler ve bunları izleyen daha niceleri.

Yaşasın tüm ezilen halkların kurtuluş mücadelesi.

Yaşasın Ermeni, Kürt, Türk ve tüm ezilen halkların kardeşliği.

Kahrolsun Faşizm ve Sömürgecilik.

A Z A T

NOT: Enformasyon Kardeş Ermeni örgütlerinden alınmıştır.

Li ser rewşa Tirkî û Kurdistanê Bakur (Tirkî) :

Ev her dû nivîsar, bi xwestina kovara VETO me dan wan û ev nivîsar li pey hev di vê kovarê de çap bûn. Wek di nivîsaradûwemînde hatîye gotin, ewê nivîsarek din jî li ser rewşa Tirkî dîse di cynî kovarê de derkevê. Ev kovare xwediyê 5000 honaye. Em van nivîsaran wêdigerênin û di kovara xwe de çap dikin koji bo xwendevanên me wê başbê.

DÎ DAWÎDE FASÎZM LI TIRKÎ

Di 12 îlon '80 dadi radyoyan de hat belav kirin ku leşker li Tirkî hat ser hikim.

Hatina leşker bi tûmî li gara planên NATO ye. Pêş ku li Tirkî radyo û televîzyon belav bikin, li Washington ev nûçe tê belav kirin. Paş re genralên faşîst didine zanîn ku ew hatin ser hikim. Parlamento girtin, hikumet daxistin.

Ev Dîktatoriya Leşkerîya Faşîst, Pêwîstbû ku "Demokrasî"ya he-xweş saxlem bikê ?

Em karin bi çend nîşeyan bibînin ku ev dîktatorî pêwîstbû, yan jî armanek din li ber hebû, ku serê faşîzmê li Tirkî bikişîne.

Weka sarkirina têkşîna çîna karkerên Tirk û têkoşîna gelê Kurd dijî mêtîngabîyê. Karin (parlamento) hate girtin, giş komele û organîzasyonên karker, xort, xwendekar û jinan yên pêşverû hatine girtin. Ti partiyên rêzanî yan jî sendîka yên vekirî nemane. Li Kurdistan, ne pêwîste ku em bêjin. Drama li Kurdistan eve.

Di her deqîqê de ezatên birîn, her xebata karker û xwendekara qedaxeye, çap dibin sensûrê de ye, giş danû standinên bi dinya derve re hatine birîn, ev hêjî dewam dike.

Yek nîşe : Pêş çend rojan ne xwest ku em bi telefonê, bi Stenbolê re bipeyivin. Peyva me bi Kurdî bû. Ji 35 saniya zêdetir me nikarîbû bi peyivin. Xeta telefonê hat birîn.

Wekî din; Li Tirkî û Kurdistan zêdetir ji 200 000 kesên rêzanî di girtîgehan de ne. Bi şewekî nezin, gelê Kurd tê perçiqandin.

Hin ji wan gereke ji cihên xwe rabin û herin rojavayê Tirkî.

Armanca karbidestan windakirina vî geliye. Leşker û polîsên wan karin herdemî nerivê ku bixwazin bikujin. Emfe wanî kuştinê heye.

Girtiyê rêzanî bi heyvan tîrêşandin, paşîşkencê diçin mehkênê.

Pîstîrîn îşkence li vê dewrê de li girtîgehan, qişlan û qereqolan tîrêşandin.

Pêş çend rojan xortekî 17salî hat şeq kirin. Ev xort yê 7 em bû di-
navbera 3 heyvan de di bin hikmê dîktatoriya leşkerîde. Bêhtirî 60
kesî bi hikmê şeq kirinê tîrî îfade kirin. Pîr kes wînda dibin ku
kes nizanê çî bi wan tî, li kune ?

En bangî giş hêzên demokratîk dikin ku hevkarîya çîna karkerên Tirkî
û gelê Kurd û hindikayîyên din wek Ermenîyan bikin ku ew dîktatoriya
leşkerîya faşîst bê şikestin.

KURDÎSTAN, ŞERRE ÎRAN û ÎRAQ

Di hêjmara çûwîde ne nivîsarek li ser rewşa niha li Tirkî û
Kurdistan nivîsîbû. Armanca ne evbû ku em bûyinên li Tirkî bi rastî
ji xwêdevanan re bêjin. Di hêjmara werê deenê nivîsarek dinjî li ser
Tirkî û Kurdistan çap bikin û hê bêhtir informasyonêji salên 1920 a
û virde bidin.

Kurdistana Îran :

Paş şoreşa îslamî li Iran ne di go wê pîr tişt li Iran bêne gû-
hertin. Zordestî, qedaxa çanda gelên li Iran, eşandina di girtîgehan
de û rîzana asîmîlasyonê di destpêkê de medigo hew dibin. Lê mixa-
beye tişteki ji wan ne bû û xûya nokir. Lê paşverutîya Xumeynî û
fanatîzma wî zorbetîyêk nû li ser gelên Iran (zêdetir gelê Kurd)
destpêkir. Kurd dijnin hatin îlankirin ji ber ku Kurdan mafên xwe
yên demokratîk dixwestin. Kurd bi salan û virde ji bo mafên xwe
têkşînê li dijî şah û mêtîngehkarên din dikir.

Di dema şoreşa îslamî de li Iran Kurdan bi giş hêzaxwe li dijî
şerrê xwe bi giş gelên din re li Iran kirin û Şah ji welêt derxistin.
Ji rîza pêşin ta îro Kurdan dû tişt dixwestin.

1) Wekhevîya merovî, 2) Otonomî ji bo gelê Kurd, di çarçewa
Iranek demokratîkde. Lê çî mixabeye ku ji bedêla otonomî û wekhevîyê
"şerrêcîhad" hat pêş wan. Esdaran û leşker dest bi perçiqandina
gelê Kurd bi firêhî kirin. Pêşmergean di bin serokatîya Partîya
Demokrata Kurdîstana Iran û dû hêzên dînde rahiştne çkê xwe. Daxwa-
ziya wan: pêştir ji honu tiştî azadî û wekhevî bû. Parastina çandê
û merovî armanca wan, di vê navberê de jî jîyanek xweyî sosyalîst
ava bikin.

Kurdistana Iraq :

Paş ketina şoreşa çekdarîya çardoh (14) salîya Kurdîstana Iraqê

şovenîstên BAAS dest bi zordestîke mezin li ser golê Kurd kirin. Perçiqandin û cihgûhertin bû karên wan. Amancawan jî bêdeng kirina vî gelî bû. Ji dola dibistan û nexweşxanan, şarb, qereqol, û girtîgeh çar qet bûn. Li ser giş sînorên ku Kurd dijîn, mayin çandin.

Anhaçend hêz dixwazin ku vêzadestîyê rastênin. Amanca wan na-fên wa yên demokratîkin.

Serrê Iran û Iraq :

Di navbera şoreşa 1961-1975 ah de aboriya Iraqê tar û nar bûbû. Ji ber vê yekê di dawîde BAAS, bi şertê ku Şah hew arîkarîne bidê KDP Iraqê dibin serokatîya Berzanî de, wê li temanî destên xwe ji Gola Ştal-Arab (GulfPersian) bikişîne. Her du teref kêfxweş bûn bi vê levhtîne. Arîkariya ku ji KDP re dihat hate birrîn, paş demekê vê şoreşa xwedî nav Kurdistanek bi awayê kwil li poy xwehişt.

Paş şoreşa îslamî li Iran û reva Şah, Iran di aliyê jiyana avakî (sosyal) û ekonomîk ket bin krîzke mezin. Lê Iraqê xwe paş ketin û reva şoreş û Berzanî. Ji ber vê yekê BAAS hêji nûh dest bi xwestina Gola Ştal Arab mîntîqa Ereban Xuzîstan kir. Lê Xumeynî ev tişt qe-bul ne fikir. Di destpêkê de şerekî sar di nav wan de çê bû, û ber-dovan kir. Lê Iraq hêrişî Iran dikê. Paşre şerekî germ çekdarî dest pêkir dinavbera wan de. Lê çî mixabeye ku golê Kurd ji aliyê herdu leşkeran xesare dibîne. Balafirên herdu aliyên mîntiqên ku Kurd lê dijîn bombardiman dikin. Balafirên Iran, li Kurdistanê Iraqê, Kerkuk, Suleymanîye, Musul û bajarên din yên Kurdan bombardimadîkin. Herweha Xumeynî ji bîr nakî ku di eynî domê de Kurdistanê Iran bombardiman bikê. Çimkî Pêşmerge li serê çiyane û şerê xwe dijî fanatîzma Xu-meynî dikin. Balafirên Iraq jî Kurdistanê Iran bi serde bombardiman dikê. Amanca wan jî Mehabat, Pavch, Kermansah, û Hamadane. Ew jî wek yên din di eynî domê de Kurdistanê Iraqê bombardiman dikê.

Çima ev ças ?

Amanca Iraq ewe ku golê û mîntîqa ereban Xuzîstan hê bin destên xwe. Ew dixwazê rolekî mezin (mestîr) li rojhilata navîn bilîzê ku bigê amanca xweyî mêtîngeh, li dijî hêzên pêşveru bibê hêzek xayîn. Bê şerm û hevalê emperyalîzma Emerîka. Li rexê din jî Xumeynî dixwazê bi xoyal û xewnê xweyî fanatîk dinyake îslam avabikê.

Ev serrê dinavbera herdu dewletan de hêzempereyalîstan mestîr dikê. Evjî karî bibê sebeba ku Emerîka hêjnû rolek mezin li Rojhilata navîn bilîzê. Ev tişt jî wê dijî hêzê pêşveru bê. Giş golên bindost li vê mîntiqê hê bêhtir wê bîn perçiqandin.

... ..

X E B A T A M E

Wek her demî, di kovara xwe de em diê xebata go me dinavbera çar mohan de kirîye dinivîsin. Li gora roj û mohan em vê xebatê li jêr dinivîsin.

12-12-1980 = Şeva Internasyonal li Fakolta IFGAT'de. Di vê şevê de koma folklorê TEKOŞER govendên Kurdistanê pêşkeskir.

18-1-'81 = Cejna Partiya Komûnîsta Belçîka, Liqê Leuven. Li ser ezmanlîna Partiya Komûnîst koma folklorê Têkoşer, li cem standê xwe di şevê de beşdar bû. Di vê şevê de endamê Têkoşer li ser Kurdistanê zordestîya dîktatorîya faşîsta leşkerî li Tirkî axift.

23-1-'81 = Civîna di navbera komele û yekîtiyên Kurdistanê li derveyê welat. Armanca vê civîna ku em jî beşdar bûn, anadekirina yekîtiya xwendekaran bû. Biryara ku hat standin, di dewra pêşî de hevkarî û haevnasîne. Ev biryar dibe bingehê yekîtiyê xurt û qewîmî di dema wê de.

24-1-'81 = Di radyoya Belçîka'de -beşê Flamanî- li ser xwestina Têkoşer, Kurdistanê hat naskirin muzîka Kurdî, bi saz û dengê TEMO, Lê Gûlê hat pêşkeskirin.

31-1-'81 = Sevahevkarîya Bîyanîyên li Belçîka. Şeveke girîng ku dijî nîjadparêziyê hat çêkirin. Di vê şevê de Têkoşer Kurdistanê da naskirin, folklorê Kurdî pêşkeskir, helbestên Kurdî şewgêrî hatin xwendin.

14-2-'81 = Roja hevkarîya TIP û DİSK : Di vê şevê de koma folklorê Têkoşer, çend govendên Kurdistanê û nasên gelowêrî pêşkeskirin. Di vê şevê de serekê Partiya Karkerên Tirkî (TIP) beşdar bû. Hûnermenda filmê SÜRÜ Melîke Demirağ û hûnermend Şanar YURDATAPAN jî beşdar bûn, di programê de dijî dîktatorîya leşkerîya faşîst li Tirkî gotin û stranên xwe pêşkeskirin. Nêzîkî 300 kesî beşdar bûn.

28-2-'81 = Şeva hevkarîyê li Gent; Bi armanca hevkarîya karkerên Tirî li Belçîka û karkerên welatên din li Belçîka çend komeleên pêşverû yê Flamananan şevê çêkirin. Têkoşer jî beşdarî vê şevê bû. Folklorê stranên xwe li cem gotara xwe pêşkeskir. Di aliyê din de.

a) Komîte Parastina Mafên Merovtîyê li Tirkî : Ev komîte paş xebateke dirêj ji aliyê dî sendîqên Belçîkî (FGTB, CSC) hat saz kirin. TEKOŞER jî wek yekîtiyê demokratîk a Kurdistanê endamê vê Komîtêya.

Ev Komîte wê di jî karbidestên dîktatoriya faşîsta leşkerî li Tirkî û zordestiya wê li ser gelê Tirk û Kurd xebat bikê. Di demeke nêzîkde nûnerên vê Komîtê dosyekê li ser Tirkî û Kurdistan hazir dikin û pêşkeşî Parlemantoya Ewropa dikin.

b) Filmê SURU : Paş ku xelata xwe wergirt, Têkoşer xwest ku ev film û hazirkirina vî filmî bişewekî baş bê propagande kirin. Paş vê yekê di televîzyon û rojnamên Belçîka'de hat gotin ku ev film li Kurdistanê Tirkî hatiye çekirin. Hûnermenda film Melike Demirağ jî herweha li ser vê yekê û rewşa Kurdistan peyivî.

c) Rojname û kovare : Di rojname û kovarên Belçîkî de çend nivîsarên me hatin nivîsîn. Ji van nivîsaran, di kovara xwendekarên zanîngeha Leuven VETO de du nivîsarên me derketin. Em van herdu nivîsaran werdigerênin Kurdî û di kovarê de çap dikin. Ev kovare xwediyê 5000 abonaye.

PEKANINA "KOMÎTA JÎ BO PÎSTGIRIYA GELE KURD"

Piştî xebatekî dirêj - ji meha Tîrmeh heya anha - komekî merivên Belçîkî yê pêşverû, ku tevgêra gelê Kurd li Kurdistanê, û tevgêra hemû gelên bindestra arîkarî dikin, komîtekî nûh pêkanîn. Navê vê komîtê e: "Le Comité pour le soutien au peuple Kurde" (Komîta ji Bo Piştgirîya Gelê Kurd). Piraniya endamên wê di parlemantoya Awropa û ya Belçîka de ne. Endamên din jî li Belçîka merivên bi nav û deng, pêşverû hatine naskirin. Hinek ji wan serokên komelelên mezin, profesorên Unîversîtê, awukat û rojnamevanin.

Bi kurtayî, armancên vê komîtê parastina gelê Kurd li hemû parçeyên Kurdistanê ye. Lê bê ku ev komîte giradayî ti partî û komelelên Kurd be, ne li Kurdistanê û ne jî li Ewropa.

I - Mafên Hebûnê :

Pêwîste ku gelê Kurd hebûna xweyî netewî û çandî bi parêzê, li ser erdê xwe bijî. Ji bo vê yekê gelê Kurd, bi ti awayî gerek neyê pelixandin, neyê kuştin û ji aliyê çandî û aborîve neyê pelixandin.

2 - Mafên Çarenûsî û rêzanî (sîyasî) :

Ji bo ku gelê Kurd ketîye bin destên hikumet û rêzanên cîdade rewşa wî pir giran û tevlîheve. Di vê mîntîqa pir stratêjîkde gûhertinên dîrokî û rûdawên rêzanî her gav ji nîskave dardikevin û

tesîrekî mezin li ser dan û standinên 4 hikumetên ku Kurdistan xistine bin destên xwe û bi vî awayî, gûhartinên mezin her gav problêma Kurdistanê şûnda dihêlin.

Hîşe : Gava ku dî yan jî sê hikumet ji van di navbera hevda şer dikekin, yan jî dibin heval, bi hevra gelê Kurd bi mişterî dipelixinin, ku bi awayî di navbera hevda "şantaj" çêbikin.

Loma, pêwîste ku gelê Kurd, li her parçeyên Kurdistanê, li gora şertên xwe, rêzanî û şerê xwe bikê, bê ku ev rêzan dijî gelên ku li dora wî dijîn, ango: Tirk, Faris û Ereb. Lê ew rêzan û şer herdemî vebûyê û bi biya şewra hêzên rêzanîyên her çar parçên Kurdistanê.

3 - Mafên Aborî :

Pêwîste ku gelê Kurd ji xwere sistemê aborî û civîkî bibijêrê, ji bo ku karibê jîna xwe pêşdebibe. Bi arîkariya vê sistemê gerek gelê Kurd karibê bi cîranên xwe re di aşitîyê de bijî.

4 - Mafên Çandî :

Pêwîste ku gelê Kurd bi zimê xwe bipeyivê. Di xwendeghane Kurdî fêrbibe û bi kar bîne. Ev mafên yekemîneku fersandê bidê wî ku çanda xwe pêşde bibe.

Di pratîkde ewê xebata Komîte çibe ?

Pêwîste ev komîte problêma gelê Kurd li Belçîka û li Ewropa bide naskirin. Ji bo vê yekê, gerek her gav informasyonê bide gelê Belçîka û Ewropa.

Xebata Komîte wê ev be :

Komcivînen bi çapê re, ronahiyên ji çapê re, nivîsînarewsê di rojneman û di kovaran de, film û axaftin, dan û standin bi Kurdên pêşverûyên ku li Ewropadijîn, dan û standin bi hindikayîyên netewîyên bindestre, alîkariya madî û mawî û mirovî ji bo gelê Kurdistan re, şevên çandî li Ewropa.

Programa Komîte ji bo mehî adarê :

- 2/3 komcivîna çapê ji bo ku Komîte bê naskirin.
- 11/3 Şeva infomasyon li Unîversîta Brûksel, ULB.
- 12/3 " " " Unîversîta Louvain-la-Neuve.
- Ji 11 heta 17 ê adarê pêşanda wêne û diapozitifan.

(foto ve dia)

Nêzikê 10 komelên demokratîk vê xebata Komîte çêbike bi hêz dikin û arîkarîne didinê.

Di hêjnara me yawerê de enê hê bêhtir li ser vê yekê binivîsin.

Ç Î R O K

BIŞARÊ ÇETO û EMÊ GOZÊ

Hînkar TORÎ

Neqeba Hasanê Osman û Bişarê Çeto serê çend salan bû ku vebuyî bû. Levhatina wan li ser destên vaqa şêxan, eşîran û maqulan çênebû.

Bişarê Çeto gote Hesênê Osman;

-Lo lo Heseno, Qesra Baxeftê mi kuştîye bi van zirtan û bi van xeberdanan, heger ez Bişarê Çeto bim, navê min belav bûye li vaqa welat û şahristana (bajaran), Ezê rabim alî kî qesra Baxeftê bidne erdê û alîyê din jî bikme axurê hespan. Wele heta zirata bavê we sax bê, kes jî we nabê ezê herme pêşîya ticar, post û bezirganan.

Bişarê Çeto sond xwarîye bi telaqên jin berdanê û got;

-Lo lo Heseno, bi halê mêra ti nizanê, şevê din, min ji te kuştîye, Hesîyê Weyso, Mecîdê Bira û Xaliqê Xwedêdayî. Mi berê çardara van her sê babaagîdan şevêdî daye ser rîya ziyareta Sêdara.

Wextê Bişarê Çeto ev xebera han got, Emê Gozê li devê Qesra Baxeftê, li ba Hesênê Osman rûniştî, rabû ser xwe û got;

-Lo lo Bişaro, ji bavê te re eyb, şerm û kêmayîye ku te ew xeberdan, û wesf li odê di nav civatê de kirîye?

Bişarê Çeto lê vegerand;

-Lo lo Emero, ma ti nizanê ku îsal heft salên min û Hesênê Osman qedîyaye? Me mêr ji hev û din kuştine, Ti xwe bide alîkî ji neqeba min û Hesênê Osman. Ma lawo ya te çîye? Heçî tu yî, te heft salan xulamtiyaber dev derîyê min kirîye. Te nan û keda devê deryê min xwarîye. Te heft salan çayê û qehwe ji mêhvanan re gerandîye.

Emo bakirîyê û got;

-Lo lo Bişaro, bi serê bavê te ev xebera te raste, bi serê xwe ye. Min heft salan xulamtiya te kirîye. Min gelek nan û keda devê deryê te xwarîye. Lê ez çî bikim min soza xwe bi Hesênê Osman re dayîye, ez namusa mêran ti caran li ser darê dinyayê winda nakim û nadim bi sebota zêr û gazîya.

Emê Gozê sond bi telaqên jin berdanê xwarîye û got;

-Lo lo Bişaro, çîqa leşkerê te sax bê, weke kulêhên wê salê bikemin ber dar û devîyan, ezê li ber wan dar û devîyan hemîyan çînimê qîr û emanê.

Leşkerê Bişarê Çeto, ji Musika, Welîya, Neqîba û Şêxa, Ramanê jêrî û romanê jorî bi ser Emerê Gozê de hatine xwahrê. Emê Gozê xwe avête kozika kolanê. Lê li ser serê Emê Gozê wek tofanê û sala فرمانê ji hawîrdorê bûye leşker. Ew laşên eşîran, milukan, babaegîdan û axan li wan deran ketine.

Sê caran Bişarê Çeto li Emerê Gozê kiribû qîrên û gazîn;

-Lo lo Emero, ji nûkave cixareke xwe bipêçe û pakêta fişeka li çaplîyaxwe de. Heger ez Bişarê Çeto bim û tifincîyê mala Baro bim navê min li vaqa welatan bela bûyî bê, nahêlim ji niha paşde wî rihê şêrîn vegeerênî ser dayka xwe Gozê.

Emê Gozê tivinga xwe li hawîrdorê kızılkê dîreşînê, laşên wan babaegîdan, eşîran, axan li erdê li ser hev diqulîbînê.

Bişarê Çeto bi himê dîrbînê çavên xwe li bejn û bala Emê Gozê di gerînê. Liqasî mecîdîkî di zeraqa kızılkê de wî di bînê. Devê bê-bava Elomanî li ser bejn û bala Emerê Gozê di edîlînê. Heyf û xebî-neta Emerê Gozê, kostek û zincîra seetê di bejn û bala wî de çar tilîyan dibûhûrê. Ew, çira mala şîno û mala Dîbo li ser rûyê dinyayê ditafînê.

Emo dimoyizênê ku vaye jinek ji Baxeftê tê û di lîlîyênê. Dest-malek ji van destmalên romanî bi destên xwe girtîye û bi lî lî yan ji Emê Gozê re dibê;

-Emero de lê de, koz berano de lê de. Pêşenga li ber dijmin û ney yaran de lê de. Tivinga ewilî li bin çengê kurê dewletê de. Kurê mi no, de lê de da çîqa dengbêj hebin ku wesfê kurê min li odên camêran bidin.

Emo bakirîyê û got;

-L'ê ya dê, dilê min dilkî bi deme. Hetaroja qîyametê ez rebena vê mêranîya xwe me. Wele, min ji xwe re di go, ez têra leşkerê Bişarê Çeto û hevqasîdî heme, lê xwedê mala Bişarê Çeto xera bikê, li darê dinyayê xêran ne bînê. Wele berek li Emerê Gozê daye, yadê ti rabe here malê. Lê liqayî mîrokkê mêranî di dil û kezeba kurê te de nemaye.

Wexta dengê tivinga Emerê Gozê nema hat bi carekê bû tîte tîta boriya. Ev leşker ji van kozik û çeperan rabûne û gazî hevdu kirin. Me di go heçî Emê Gozê bû hogê bin dar û devîya bû. Mêrê roja tengîyê. De vaye dengê tivinga wî nayê; go wilo bê bi omrê xwedê mirîye.

Leşkerê Bişarê Çeto ji Musika, Welîya, Neqîba û Sêxa, ji Ramanêna jêr û Ramanên jorî, waliyê Sêttê, Misafirê Betlîsê, Qeymeqamê zoqê kurê Elîyê Unis axa, qewmê Rama û maqulê beravê, ev mûhîmata giran bi carekê rabû ser pîyan.

Balê heçî Hesênê Osman bû, di go ez hogê devê geliyan, ez mêrekî bi hezar mêrî me, gurê roja tengîyê me.

Wele ser Qesra Baxaftê, ser Hesênê Osman hêriş kirine. Heçî Hesênê Osman bû, zilamekî yextîyar û dinya d'itî bû. Zanî bû ku dawîya mesolê çîye. Rahîştîye malîyên xwe, hindirû vala kir û bi qonaxa sê rojan ji Qesra Baxaftê revîya.

Ew Leşkerê giran weke perçeme dar û devîyan hawîrlora Qesra Baxaftê girtîye. Cendirmeketne Qesra Baxaftê. Cendirman ji xwe re di goş ku Qesra Baxaftê ji elokan, mirîşkan, hêkan û ji hingiv tijîye. De na ku dikevîne hindiru, dibî sir sira sîsirka, tupaşkan, nişkan û hwd. Situyê bavên candirman di bîst û çar cihan de şkestîye.

Hevalên Hêja, Abonên Kovarê,

Em hêvîdarin ku hûn bixwazin ji nûhde, ji bo kovara [^]TEKOŞER abonetiya xwe çêbikin, gereke hûn deynê xwe yê pês îro û ji îro paşde bûhayê abonetiya kovarê (20 DM) li ser hesabê ;

T Ê K O Ş E R, 431-000 3001-61, Krediet Bank, Belgique. razênin. Eger ev hesab neyê razandin, ji îro û paşde em kovarê ji we re hew postedikin. Kovare, bes wê ji wan kesên ku deyn û abonetiya xwe bi-çin re wê bên poste kirin.

Okuyucu arkadaş,

[^]TEKOŞER dergisinin, bu günden sonraki sayılarının da size gelmesini istiyorsanız, bu güne kadar size gelen dergi sayılarının parasını (karşılığını) ve önümüzdeki yılın abone parası (20 DM) ni aşağıdaki banka hesabımıza yatırmanızı rica ediyoruz.

T Ê K O Ş E R, 431-000 3001-61, Krediet Bank, Belgique. Bu günden sonra dergi, yalnız borcunu ve abone parasını ödiyenlere gönderileceğini duyururuz.

Helbest

D A Y I K A N I Ş T Î M A N

Dayika Kurdistan, reben,
perîşane.

Dayika belengaz, birçî ye ew.

Por sipî,

Lawaz û dilbirîn,

Cegerxwîne.

Her gav û domê

dike gazîn , dibêje ;

Çi bi min hat, bê hişim

ber xwe na bînim,

dinya min hûnda bûye, wek dîna lê digerin
lê xûya nakê.

dibêje ;

Ci bêbextîye ew,

kes li min na pirsê,

ne li jêr û ne li jor.

Sedsala bîsta hat, va bîst û yek hat.

Ez dayika nexweş hê bindestim,

sewî û reben, bin darê zorê me.

Darê zordestên kedxûr

bê şerm û olin ew.

Ne rojek, dû, sê, çar û pênc,

Ev dîlînî bese êdî ?.

Çavên min kor bûn,

dilopên xwîne ji wan tîn xwar.

Lo, hûn lawên min,

gûh bidin dayika xwe Nîştîman ;

Berê we, ne dûr,

di destpêka çerxa bîsta de,

law û keçên min tev rabûn, giş wek şêr û pilinga,

giş mêrxas û cengawer bûn li hember dijmin. !

Çîya kozik, şikeft mal, şînî qutê wan bû.

Li hember top, bombe û balafirên dijminan,

kopal û çemê wan çekên wan bûn.

Lawên min, keçên min,
 rebenno, sêyên bindest,
 binêrin li min,
 qêrînên min bibihîzin.
 Dilê min êşîyaye,
 êşa dilîni, hêşîrî.

Lê herweha li ser zikê min,
 qêjîna tev zarok û jinan, bi ser çiya dikevê.
 Xwîna min bi salan hat rijan,
 hat rijan, herikî, sar bû, bû gol,
 bê dilşewat, bê dil êşî û ser êşan.
 Yek yek, deh deh,
 bi hezaran zarwên min di zîndanan de,
 ketin bin xonceran,
 tén kuştin.

Ez dayika Nîştîmîm, gazî we dikim ;
 Laşê min tev bû xwîn,
 xwîna min, li ser axa min
 ti di bê ave, ne ji came.

Bese êdî, min azad kin.

Derwêş FERHO

X

Ev ax,
 Tev bûye xwîn,
 Ya mêrxasan.

Ev ax,
 Hêstir tev xwînê,
 Ya dayik û zarokan.

Kom û qoçanên me çê, li hawîrdor
 Bila kes nebê xwedîyê bi sond
 Lewra, hingê dest, rayê mêrxasîyê,
 Qelb ne bûwîne.
 Jîn di çavên belek de xûyaye.

Derwêş FERHO

Özne (kirde)	Fiil (lêker)	Tümleç (têrker)
Ez →	diçim →	mal
Ben	gidiyorum	eve
Ti →	diçê →	mal
Sen	gidiyorsun	eve

- 1) Eril Cinsliler (Babetên nêr) : Bütün erkeksi (eril) canlıların isimleri, maden ve metal isimleri bu guruba girer.
- 2) Dişil cinsliler (Babetên mê) : Bütün dişil canlıların isimleri, su birikintileri, ikamet ve yol isimleri bu guruba dahildirler.

Eril cinsliler için örn:

Gayê me li male.
 Hwalê min li male.
 Mamostanê te li dibistane.

bütün eril isimler herhangi bir şeye işaret edildiği sonlarında ê hârfi kullanılır.

Dişil cinsliler için örn:

Çêleka te li male.
 Hevala te li male.
 Mmüstana min li dibistane.

Zamir (pronav) : Kürtçe dilinde iki tür zamir vardır.

1) Ez	beñ	2) Min ^	ben(in)
Ti (tu)	sen	Te	sen(in)
Ew (er)	o	Wî	o(nun)
Ew (diş)	o	Wê	o(nun)
Em	biz	Me	biz(in)
Hûn	siz	We	siz(in)
Ewan	onlar	Ewan (wan)	onlar(in)

Örnek : Dîlan çû mal — Dilan eve gitti

1) Ew çû mal — o eve gitti

Ti û Dîlan çûn Kurdistan — Sen ve Dîlan Kürdistan gittiniz

2) Ew ne mala we ye — o eviniz değildir

2) Em nayên sersala wan — onların yilbaşısına gelmiyoruz

Hûn tên malê — Siz eve geliyormusunuz

Ez ji wî re dibêjim, Ew ji min re distrênê, Em ji te re dibêjin

İşaret zamirleri (pronavên pêşker) :

yakin :		uzak :	
Ev	bu (er)	Ewên	han onlar
Ew	bu (diş)	Ewên	" "
		Ewan	" "

Kürtçe'de işaret zamirleri şahsin cinsiyet ve yakınlık-uzaklık-larına göre değişir.

Yakin için kullanılırken :

Ev xort = Bu genç(ler)

Ev keç = Bu kız (lar)

Uzak için kullanılırken :

Ew xort = O genç(ler)

Ew keç = O kız (lar)

(devamı gelecek sayıda)

Ö Z Ü R :

Okuyucu arkadaş,

Bir önceki sayımızda, 13. sayfanın son paragrafında teknik bir hata olmuş. Paragrafta anlatılmak istenen ve paragrafın aslı şudur. ;

Biz, Kürdistan'daki Ulusal güçlerin birliğinin, Türk işçi sinifinin "onüçü gücüyle eylem birliğinden yanayız. ... ^..

Düzeltilir özür dileriz.

D U Y U R U : Belçika'nın Brüksel ve Louvain-la-Neuve şehirlerinde mart ayının 11. den 17. sine kadar; "Sekiz gün Kürdistan" adı altında KURDISTAN KÜLTÜR HAFTASI düzenlenmiştir. Bu çalışma 1981'in başlarında kurulan ve mart ayının ikisinde Brüksel'de kuruluşunu duyurmak amacıyla basın konferansı düzenliyerek çalışmalarına başlayan KURDISTAN HALKINI DESTEKLEME KOMİTESİ tarafından yapılıyor. Komité tamamen Belçikalı Üniversite Profesörleri, Senatör, Milletvekili, Gazeteci, Avukat ve ilerici örgüt mensuplarından oluşmuştur. Hafta boyunca Kürdistan ile ilgili tartışmalı-konuşmalar olacaktır. İlgililere duyurulur. Adres : ULB, Institut de Sociologie, Grande Salle 44, Av. Jeanne, 1050 Bruxelles

NEWROZ

11 . Nisan . 1981

BRÜXELLES ' de

25 . Nisan . 1981

LIÈGE ' de

Newroz Komitesi

- TÊKOŞER -

P.b. 33 B.1730

Zellik - Belgique

